

Remissvar- Betänkandet SOU 2025:48 – En stärkt pandemiberedskap.

Tierps kommun har beretts tillfälle att lämna synpunkter utifrån betänkandet SOU 2025:48 – En stärkt pandemiberedskap.

Sammanfattande synpunkter

Tierps kommun delar uppfattningen att lärdomar från covid-19-pandemin måste tas tillvara i framtida beredskapsarbete. Vi anser att en fortsatt decentraliserad organisation och tydlig tillämpning av ansvarsprincipen är avgörande för effektiv krishantering. Kommuner har genom sitt lokala ansvar, närhet till medborgarna och kunskap om lokala förutsättningar en central roll vid framtida pandemier.

Tydlig ansvarsfördelning för testning och smittspårning

En fungerande pandemiberedskap kräver även en tydlig och välfungerande samverkan mellan kommun och region. Kommunen ansvarar för stora delar av omsorgen om äldre och personer med funktionsnedsättning, medan regionen har det övergripande medicinska ansvaret. Det är därför avgörande att det finns etablerade former för samverkan, såsom lokala överenskommelser, gemensam planering och kontinuerlig kommunikation mellan kommunens vård- och omsorgsverksamheter och regionens smittskyddsläkare samt vårdhygienisk expertis. Det måste också finnas en tydlig struktur för vem som ansvarar för provtagning, testlogistik och informationsöverföring.

Det behöver klargöras vilket ansvar kommunerna har vid testning av personer inom kommunal hälso- och sjukvård samt för individer med till exempel hemtjänst men utan kommunalt hälso- och sjukvårdsansvar. Det bör även regleras vem som bär kostnadsansvaret för testning och lagerhållning av provtagningsmaterial inom dessa grupper.

Finansiering och statsbidrag

Vi instämmer i att finansieringsprincipen måste gälla vid utökade uppdrag till kommunerna. Om krav ställs på ökad lagerhållning, provtagning eller annan beredskap måste detta följas av finansiering, annars riskerar annan kommunal verksamhet att trängas undan.

Digital infrastruktur

IT-system och digitala verktyg som utvecklas för testning och smittspårning behöver utformas i nära samverkan med kommunsektorn. Systemen måste vara kompatibla med kommunernas befintliga verksamhetssystem.

Lag om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder

Vi tillstyrker införandet av en förberedande lag som kan aktiveras vid behov. Dock bör det framgå tydligare att aktiveringen ska bygga på en bred vetenskaplig bedömning och vara tidsbegränsad.

Vidare bör ersättningsfrågan regleras tydligare, för att skapa förutsägbarhet för drabbade verksamheter. Det är dock avgörande att lagens bemyndiganden används med stor återhållsamhet och att varje åtgärd föregås av noggranna riskbedömningar. Vi anser att förutsättningarna för att aktivera lagen bör vara tydligt definierade i förordning, för att minska risken för rättsosäkerhet.

Konsekvenser och möjligheter för kommunerna

De föreslagna åtgärderna i SOU 2025:48 innebär både möjligheter och utmaningar för kommunerna

På den positiva sidan innebär en stärkt nationell samordning och tydligare författningsramar att kommunerna ges bättre förutsättningar att planera för och hantera en framtida pandemi. En gemensam rättslig grund för epidemi- och pandemiplaner, samt tillgång till nationella digitala verktyg och kommunikationskanaler, stärker kommunernas kapacitet. Det skapar också mer jämlika villkor.

På den negativa sidan medför flera av förslagen ökad administrativ och operativ belastning, särskilt för mindre kommuner med begränsade resurser. Till exempel krävs kapacitet för samverkan, uppföljning, informationsspridning och medverkan i övningar. Det finns även risk att kommunalt självstyre begränsas i praktiken om ansvar och finansiering inte tydligt definieras.

Förtydligande om samverkan mellan kommuner och regioner

Utifrån betänkandets förslag vill vi särskilt lyfta betydelsen av tydlig och formaliserad samverkan mellan kommuner och regioner. Kommunerna ansvarar för verksamheter som snabbt påverkas vid en pandemi, såsom äldreomsorg, skola, hemtjänst och individ- och familjeomsorg, medan regionerna ansvarar för hälso- och sjukvård, smittskydd och testverksamhet.

En gynnande pandemihantering förutsätter att kommuner och regioner tidigt delar information, samordnar resurser och agerar utifrån gemensamma planer. Detta behöver tydliggöras i både lagstiftning och nationell strategi. Kommuner bör involveras systematiskt i regionernas

epidemi- och pandemiplaner i planeringsstadiet, och det bör skapas gemensamma övningar, scenarier och uppföljningar på lokal nivå.

Vi anser att en sådan integrerad samverkan ökar både robustheten och legitimiteten i åtgärder som kan komma att påverka stora delar av samhället. Samverkan måste dock åtföljas av gemensamma resurser, digital infrastruktur och tydligt ledarskap på regional och nationell nivå.

Avslutande kommentarer

Tierps kommun ser positivt på utredningens förslag, men Tierps kommun vill understryka vikten av en konkret samverkan mellan kommuner och regioner.

För att pandemiberedskapen ska bli effektiv krävs en tät och strukturerad samordning mellan vård, omsorg, socialtjänst och andra samhällsbärande funktioner. Kommunerna och regionerna är ömsesidigt beroende av varandra när det gäller informationsflöden, personalresurser, smittspårning och kriskommunikation. Det är därför nödvändigt att den nationella strategin tydligt anger hur samverkan ska organiseras, följas upp och stödjas långsiktigt.

Endast genom att samordna de lokala och regionala nivåernas kompetenser och mandat kan vi uppnå en robust och jämlik pandemihantering som skapar trygghet och tillit bland invånarna.

För kommunstyrelsen

Ulrica Stjerngren
Verksamhetschef
Vård och omsorg
